

Vijeće ministara BiH/Савјет министара БиХ

КОМУНИКАЦИЈСКА СТРАТЕГИЈА

za informiranje javnosti o pristupanju
Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji/Europskoj uniji

КОМУНИКАЦИОНА СТРАТЕГИЈА

за информисање јавности о приступању
Босне и Херцеговине Европској унији

Direkcija za evropske/europske integracije BiH
Дирекција за европске интеграције БиХ

Vijeće ministara BiH/Савјет министара БиХ

KOMUNIKACIJSKA STRATEGIJA

**za informiranje javnosti o pristupanju
Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji/Europskoj uniji**

КОМУНИКАЦИОНА СТРАТЕГИЈА

**за информисање јавности о приступању
Босне и Херцеговине Европској унији**

Direkcija za evropske/europske integracije BiH
Дирекција за европске интеграције БиХ
Sarajevo, 2009.

IMPRESUM

Izdavač:
Vijeće ministara BiH
Direkcija za evropske integracije BiH
Trg BiH 1, Sarajevo
Tel: 033/296 465; Fax: 033/296 391
E-mail: press@dei.gov.ba
Web stranica: <http://www.dei.gov.ba>

Uređivački kolegij:
Nedeljko Masleša, Jesenka Hadžajlija, Aida Hodžić,
Danijela Kusmuk, Martina Trogrlić, Patrick Brooks

Pripremila:
Služba za promociju evropskih integracija Direkcije za evropske integracije BiH

Dizajn: Miran Lazić

DTP: Boram Marketing d.o.o., Sarajevo

Štampa: ArkaPRESS d.o.o., Sarajevo

Tiraž: 1000 primjeraka

Prvo izdanje

Sarajevo, juli 2009.

CIP

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

341.241.2:061.1EU
32.019.51:316.77](497.6)

KOMUNIKACIJSKA strategija : za informiranje javnosti o pristupanju Bosne i Hercegovine Evropskoj, Evropskoj Uniji = Komunikaciona strategija : za informisanje javnosti o pristupanju Bosne i Hercegovine Evropskoj Uniji / [pripremila Vijeće ministara, Direkcija za evropske integracije]. - 1. izd. - Sarajevo : Vijeće ministara, Direkcija za evropske, evropske integracije BiH, 2009. - str. 29, 32, 32, 32 ; 30 cm

Nasl. str. prištampanog prijevoda: Communication strategy. - Tekst lat. i ćir. - Tekst na našim jezicima i engl. jeziku štampan u međusobno obrnutim smjerovima. - Bilješke uz tekst

ISBN 978-9958-786-11-2
COBISS.BH-ID 17497862

KOMUNIKACIJSKA STRATEGIJA

za informiranje javnosti o pristupanju
Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji

SADRŽAJ

1. O komunikacijskoj strategiji	6
1.1 <i>Uvod</i>	6
1.2 <i>Komunikacijski principi</i>	6
1.3 <i>Prethodni komunikacijski programi</i>	7
1.4 <i>Potencijalni izazovi i mogućnosti</i>	8
2. Strateški ciljevi i pristupi	9
2.1 <i>Strateški komunikacijski ciljevi</i>	10
2.2 <i>Strateški pristup</i>	10
2.3 <i>Multiplikatorski pristup</i>	11
3. Ciljne grupe i komunikacijski partneri	14
3.1 <i>Donosioci i provodioci odluka</i>	14
3.2 <i>Multiplikatori mišljenja</i>	15
3.3 <i>Cijelo BiH društvo</i>	15
4. Komunikacijska pitanja, teme i poruke	18
4.1 <i>Principi "Komunikacijske strategije o proširenju" Evropske komisije</i>	18
4.2 <i>Ključna pitanja i poruke za sve ciljne grupe u BiH</i>	18
5. Metode i sredstva (alati/kanali/aktivnosti)	22
5.1 <i>Komuniciranje unutar Vijeća ministara BiH</i>	22
5.2 <i>Komuniciranje sa političkim predstavnicima</i>	22
5.3 <i>Komuniciranje sa cjelokupnom javnosti BiH</i>	23
5.4 <i>Implementacijski akcioni plan</i>	23
6. Vremenski okvir	26
7. Sredstva	28
8. Zaključak	30
Prilog 1	32
Prilog 2	34

O KOMUNIKACIJSKOJ STRATEGIJI

1. O komunikacijskoj strategiji¹

1.1 Uvod

Bosna i Hercegovina (BiH) je 16. juna 2008. godine, potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s Evropskom unijom (EU), kao rezultat desetogodišnjeg rada, koji je počeo donošenjem Odluke o pokretanju inicijative za pristupanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji (1999.) od strane Vijeća ministara i donošenjem Rezolucije o evropskim integracijama i Paktu stabilnosti za jugoistočnu Evropu (1999.) od strane Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) je prekretnica na putu Bosne i Hercegovine koji ima za cilj pristupanje Evropskoj uniji. Ova ambicija je podržana obećanjem koje je dala Evropska unija na Samitu u Solunu u junu 2003. godine.

Pristupanje EU ima široku podršku i priznato je u cijeloj zemlji kao jedinstvena i najvažnija pretpostavka buduće sigurnosti i prosperiteta BiH.

Zato se Vijeće ministara BiH prioritetno fokusira na provedbu neophodnog restrukturiranja, reformi i prilagođavanja, koje je neophodno, kako bi se preveo i implementirao *acquis communautaire* – pravno naslijeđe EU – i zadovoljili ostali ključni zahtjevi za pristupanje EU. Ovaj zadatak se može postići samo uz suradnju i sudjelovanje svih sektora ekonomije i društva, kao cjeline, jer upravo uspješno pristupanje EU ovisi o tome.

Stoga je potrebno da Vijeće ministara Bosne i Hercegovine jasno i efikasno komunicira o preduzetim aktivnostima i obavezama sa svim sektorima zajednice u BiH kako bi steklo podršku za pristupanje EU; izazovima koji su implicirani tim procesom; promjenama koje će pripreme za članstvo u EU donijeti našoj zemlji. Također je potrebno građanima ukazati na to kako se mogu uključiti u ovaj proces, pojedinačno i kolektivno, kako bi osigurali da se BiH u potpunosti pripremi za članstvo u EU.

1.2 Komunikacijski principi

Transparentnost rada javnih institucija u Bosni i Hercegovini je, kao univerzalno priznata obaveza, sadržana u „Zakonu o slobodi pristupa informacijama“ u Bosni i Hercegovini, koji je donesen 2001. godine.

Evropska unija ovo područje smatra prioritarnim u državama koje nastoje da se integrišu u EU. Iskustvo posljednjih valova proširenja (1995., 2004. i 2007.) pokazuje da uspješno pridruživanje i integracija zahtijevaju kolektivni napor društva kao cjeline. Zato je obaveza vlada da jasno, efikasno i transparentno komuniciraju sa svojim građanima o tome šta čine i zašto to čine.

¹ Komunikacijska strategija je javan, dinamičan dokument koji je pripremljen na osnovu:

- analize «Doma v Evropi» - komunikacijska strategija Republike Slovenije, 1998.
- analize «Komunikacijske strategije za informiranje hrvatske javnosti o približavanju Republike Hrvatske evropskim integracijama», 2002.
- analize «Public Information and Communication Strategy on the European Integration Process of the Republic of Macedonia», 2003.
- analize «Стратегије комуникације Владе Републике Србије о процесу стабилизације и придруживања државне заједнице Србије и Црне Горе Европској унији» 2004.
- analize «Komunikacione strategije za informisanje javnosti o procesu pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji», 2004
- analize «Komunikacijske strategije za informiranje hrvatske javnosti o Evropskoj uniji i pripremama za članstvo», 2006.

U dokumentu „Strategija proširenja i glavni izazovi 2007.-2008.“, koji na svojevrsan način predstavlja smjernice Evropske komisije, navedeno je da je *“informisanje kamen temeljac strategije proširenja EU. Javnost se mora bolje upoznati sa koristima i izazovima proširenja ... ljudi moraju vidjeti da napredak prema EU ovisi od tempa reformi u svakoj zemlji. Što je brži i efekasniji proces reformi u zemlji, brži će biti i njen napredak na putu ka članstvu, i svim prednostima koje ona donosi.”*

Uzevši u obzir ove navode, postoji jasna i imperativna potreba da Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvoji **Komunikacijsku strategiju za informiranje javnosti o pristupanju Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji**. Razlozi za to su novi nivo odnosa između Bosne i Hercegovine i EU, koji je uspostavljen potpisivanjem SSP-a i pripreme za obaveze koje se nalaze pred nama.

1.3 Prethodni komunikacijski programi

Direkcija za evropske integracije (DEI) pokrenula je svoju prvu EU informativnu kampanju: “Znanjem u Evropu”, u novembru 2002. godine. Tokom kampanje, a u periodu 2003.-2005., DEI je blisko surađivala sa medijima, organizirala seminare, konferencije i predavanja na teme o EU, štampala i distribuirala publikacije poput: “BiH na putu ka evropskim integracijama” i ostale letke, surađujući sa civilnim društvom, državama članicama EU i drugim akterima, kao i lansirala bilten “Europuls”, obilježavala Dan Evrope 9. maja, kreirala i uspostavila dinamičnu, interaktivnu i informativnu internet- stranicu.

Sa razvojem odnosa BiH-EU, Direkcija za evropske integracije defnirala je vodeće smjernice, koje se odnose na integracijski proces u EU u “Strategiji integriranja Bosne i Hercegovine u EU”, koja je usvojena od strane Vijeća ministara 2005. godine.

Poglavlje 5.1 Strategije integriranja pod naslovom: “Program informiranja javnosti o procesu evropskih integracija BiH” uspostavlja glavne aktivnosti, koje su identificirane kao osnova efektivne kampanje koja ima za cilj informisanje javnosti o napretku u ovom području:

- Redovno upoznavanje javnosti sa stavovima institucija BiH, u vezi sa evropskim integracijama;
- Unaprijeđenje odnosa sa medijima i osiguranje njihovog šireg učešća u informativnim aktivnostima;
- Razvijanje suradnje sa nevladinim organizacijama, koje se bave evropskim integracijama;
- Razvijanje suradnje sa poslovnim sektorom, sindikalnim udruženjima, privrednim komorama i obrazovnim institucijama radi promocije evropskih integracija specifičnim ciljnim grupama;
- Uspostavljanjem i razvojem službi za odnose s javnošću/ureda za informiranje javnosti u institucijama BiH, koji direktno ili indirektno učestvuju u procesu evropskih integracija;
- Razvijanjem suradnje i unaprijeđenjem suradnje između ureda za informiranje javnosti u državnim institucijama.

Ovaj pristup je ugrađen u strategijski dokument iz 2007. godine pod nazivom: “Program informiranja javnosti o procesu evropskih integracija”. Ovaj dokument defnira koherentnu komunikacijsku strategiju DEI-a i Vijeća ministara BiH. Njegova implementacija, koja je bila osigurana kroz finansijsku podršku Delegacije Evropske komisije u BiH od 1,5 miliona €, je započela u januaru 2007. godine i završila se u januaru 2009. godine. Kroz široko rasprostranjen, koherentan i komplementaran set aktivnosti ovoga Programa, Direkcija za evropske integracije je doprinijela unaprijeđenju nivoa javne rasprave o procesu pristupanja EU i generirala dijalog i komunikaciju sa cjelokupnom javnosti u BiH.

1.4 Potencijalni izazovi i mogućnosti

Od početka 2003. godine, DEI kontinuirano radi na informisanju javnosti o procesu evropskih integracija. U toku ovog procesa je podignut nivo interesovanja javnosti za informacijama i dijalogom o integraciji BiH u EU, što zahtijeva stalan priliv informacija i njihovo komuniciranje. Bilo kakav nedostatak informacija o procesu evropskih integracija, može izazvati nezadovoljstvo i razočarenje u društvu, te zahtijeva da Direkcija za evropske integracije kontinuirano i pravovremeno pruža tačne i pouzdane informacije.

Iskustva drugih zemalja koje su prošle kroz pripreme za integraciju i priključenje u EU ukazuju da su netačne i nepouzdana informacije štetne za podršku javnog mnijenja za integracijski proces. Stoga je neophodno da se kvalitet informisanja koji je DEI uspostavila tokom prethodnih šest godina održi i još unaprijedi.

S druge strane, novi status u Procesu stabilizacije i pridruživanja otvara za Bosnu i Hercegovinu nove komunikacijske mogućnosti. Kako proces bude napredovao i mogućnosti koje članstvo u EU nudi postanu bliže i konkretnije, tako će i javni interes za proces i entuzijazam za informiranje i dijalog o tome šta članstvo u EU zaista znači, rasti.

STRATEŠKI CILJEVI I PRISTUPI

2. Strateški ciljevi i pristupi

2.1 Strateški komunikacijski ciljevi

Uvod u "Strategiju integriranja BiH u EU" navodi da je "osnovni cilj ove Strategije da osigura potpuno razumijevanje i jedinstven pristup izvršenju obaveza u procesu evropskih integracija".

Ovo predstavlja glavni cilj i Komunikacijske strategije. Komunikacijske aktivnosti bi trebale poslužiti povećanju nivoa svijesti svih ključnih aktera o procesu pristupanja, a što se tiče šire javnosti trebale bi objasniti šta pristupanje EU znači općenito i šta BiH treba da poduzme kako bi postigla ovaj cilj, kao i šta će EU učiniti sa svoje strane.

Naravno, BiH nije sama na putu pristupanja u EU: EU je također u potpunosti posvećena ovom procesu i imat će važnu ulogu u komunikacijskom procesu, kao i drugdje. I sama EU je sačinila brojne važne političke dokumente koji se odnose na informacije i komunikacije, među kojima su najznačajniji:

- Komunikacijska strategija proširenja (2000.)
- Plan D za demokraciju, dijalog i debatu (2005.)
- Akcioni plan Evropske komisije za unaprijeđenje komunikacija (2005.)
- Bijela knjiga o evropskoj komunikacijskoj strategiji (2006.)

„Komunikacijska strategija o proširenju“ Evropske komisije je ključni vodeći dokument na ovom polju, koji definiše neophodne komunikacijske aktivnosti i rezultate koje treba postići u zemljama integracije na sljedeći način:

«U zemljama kandidatkinjama postoje tri ključna cilja. To su:

- Unaprijediti znanje javnosti i razumijevanje o Evropskoj uniji;
- Objasniti implikacije pristupanja za svaku zemlju;
- Objasniti povezanost između toka priprema za članstvo i napretka pregovora. Ovo bi trebalo dati podstrek ubrzanju transpozicije zakonodavstva EU i stvoriti neophodnu administrativnu strukturu. Također, to će povećati razumijevanje za razloge različite brzine pregovora u različitim zemljama kandidatkinjama.»

Sekundarni strateški komunikacijski cilj je da se postigne šire i dublje razumijevanje DEI-a i njenog angažmana.

2.2 Strateški pristup

Uzevši u obzir naša prethodna iskustva, od 2002. godine do danas, kao i stav EU o komuniciranju sa javnosti, ova Komunikacijska strategija reflektira komunikacijske planove i aktivnosti zemalja koje su prošle kroz proces pridruženja i pristupanja Evropskoj uniji, faktorizirajući njihove uspjehe i izazove s kojima su se suočili. Također, Direkcija za evropske integracije dijeli iskustva sa drugim zemljama, a posebno našim susjedima u jugoistočnoj Evropi, na putu ka članstvu u EU.

Ova Komunikacijska strategija predviđa slijedeća dva pristupa:

- ▶ Intenzivirati komunikaciju sa Parlamentarnom skupštinom BiH i Vijećem ministara BiH, kako bi se osiguralo "puno razumijevanje i jedinstven pristup izvršenju obaveza" među ključnim akterima, kako bi što efikasnije komunicirali sa javnošću u BiH (vidjeti dolje navedeno poglavlje 3.).

- ▶ Nastavak kontinuiranog rada na stimuliranju dijaloga i podizanju nivoa i sadržaja diskusije o procesu pristupanja EU u bosanskohercegovačkoj javnosti.

Da bi postigli ovaj posljednji cilj, DEI i ostali akteri trebaju:

- Osigurati pristup razumljivim informacijama;
- Dalje razvijati dijalog sa ključnim akterima javnosti i multiplikatorima mišljenja;
- Informirati javnost o razvoju odnosa BiH-EU i implikacijama za sektore društva ili BiH kao cjelinu;
- Razviti odgovarajuće i dovoljne mehanizme i kanale informisanja i osigurati stalan dijalog;
- Odstraniti zbunjujuće, varljive, i štetne dezinformacije o EU i procesu integracije;

Također, istovremeno, moraju:

- obeshrabriti nerealna očekivanja i lažne glasine o koristima i
- naglasiti da proces evropskih integracija nije jednosmjernan proces – jer će i BiH također imati svoje odgovornosti i obaveze u tom procesu.

2.3 Multiplikatorski pristup

DEI će voditi ovaj komunikacijski program, iako postoje mnogi komunikacijski partneri i ostali „akteri“ koji se moraju angažirati. To je vrlo važno, jer kako je već primijećeno, pristupanje je kolektivan proces i jednostavno ne može biti nametnut s vrha prema dnu od strane organa vlasti. Ukoliko je moguće, stanovništvo BiH kao cjelina mora osjećati da ima „vlasništvo“ nad procesom. Dakle, raspon i različitost izvora informacija su ključni dokle god nisu kontradiktorni ili jednostavno duplirani s ostalima. Dobra komunikacijska koordinacija je zato suštinska.

Ovo je osnovni okvir za takozvani „multiplikatorski pristup“ prema komunikaciji, koji se sastoji od prosljeđivanja poruka prema namijenjenom dijelu javnosti putem posrednih „multiplikatora mišljenja“ – ljudi i tijela kojima se drugi obraćaju za pouzdane informacije, poput političkih predstavnika, medija, akademski obrazovanih osoba i civilnog društva, itd.

S obzirom na to da omogućava komunikaciju sa širom javnosti putem angažmana kroz posrednike, multiplikatorski pristup je dvostruko efektan, ali je možda značajniji jer u prosljeđivanju poruka/informacija, multiplikatori, implicite, dodaju svoj pečat što im, na određeni način, daje kredibilitet.

Zbog toga, rad sa i putem multiplikatora mišljenja centralni je stub ove Komunikacijske strategije.

CILJNE GRUPE I KOMUNIKACIJSKI PARTNERI

3. Ciljne grupe i komunikacijski partneri

Ključne ciljne grupe za komuniciranje i informisanje o pitanjima pristupanja EU su:

- donosioci i provodioci odluka;
- multiplikatori mišljenja;
- cijelo BiH društvo.

Dugoročno, svi građani Bosne i Hercegovine potencijalni su partneri za dijalog i ciljna grupa za komuniciranje o EU i pristupanju. U svakom slučaju, kako je već primijećeno, korištenje „pristupa multiplikatorskog mišljenja“ daje dodatne koristi u komuniciranju putem odgovarajućih posrednika. Ovi posrednici moraju biti razmatrani kao ciljne grupe, s obzirom na to da DEI mora stupiti u blizak dijalog s njima i osigurati im ciljane i osmišljene informacije; u isto vrijeme, oni su također suštinski partneri i suradnici u komuniciranju sa cjelokupnom širom društvenom zajednicom.

Metodologija komuniciranja sa ciljnim grupama je elaborirana u Poglavlju 5.

3.1 Donosioci i provodioci odluka

Komunikacijski naponi moraju biti usmjereni na političke predstavnike i državne službenike na svim nivoima kako bi osigurali da budu angažirani, informirani i uključeni u proces pristupanja EU. Posebno, politički predstavnici imaju ključnu ulogu, kako kao donosioci odluka, tako i kao oni koji formiraju mišljenje / multiplikatori.

Ovo je dvosmjernan proces: DEI mora raditi na osiguranju efikasnog komuniciranja sa drugim dijelovima vlasti BiH i političkim sudionicima; s njihove strane, ove ključne ciljne grupe i multiplikatori moraju uložiti napore, kako bi se maksimalno angažirali sa DEI-om i preuzeli i svoj dio odgovornosti. Prvo i najbitnije, DEI mora osigurati da su **svi ministri Vijeća ministara BiH i institucija BiH** u potpunosti informirani i uključeni u program komuniciranja sa EU. U svakom slučaju, ovo je jedan od osnovnih uvjeta za efikasan proces integracija.

Također, DEI će prema potrebi, s ostalim kolegama iz državne administracije, osigurati konkretne informacije iz programa komuniciranja o procesu pristupanja BiH Evropskoj uniji za **Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine**, odnosno članove Zastupničkog doma i Doma naroda. Fokus ove akcije bit će **Zajednička komisija za evropske integracije**. Podrška Parlamentarne skupštine BiH i saradnja na ovom polju jeste ključna za uspjeh procesa pristupanja EU.

U skladu sa navedenim, DEI i Vijeće ministara BiH moraju ostvariti komunikaciju sa **političkim predstavnicima i administracijom na entitetskom nivou**, tj. u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj, kao i Brčko distriktu BiH.

Dugoročno gledano, DEI mora istražiti i mogućnost stvaranja osnovnog nivoa mreže komunikacijskih kontakata i akcija u suradnji sa **lokalnim političkim predstavnicima i organima vlasti na kantonalnom i općinskom nivou**. Ovi organi imaju važnu ulogu u informisanju, s obzirom na to da je pružanje informacija na tački koja je najbliža široj javnosti, najefektivniji, ali i kompleksan sistem informisanja.

3.2 Multiplikatori mišljenja

Pored svojih domaćih partnera, DEI i Vijeće ministara BiH imaju vrlo dragocjene partnere u Evropskoj uniji i njenim državama članicama. Delegacija Evropske komisije u BiH i predstavnici "EU porodice" u BiH važni su akteri, koji su uključeni u informisanje o procesu pristupanja BiH Evropskoj uniji. Također, DEI će imati vezu i blisku suradnju s ambasadama i predstavništvima država članica EU i ostalim relevantnim i odgovarajućim evropskim tijelima, uključujući dinamično civilno društvo EU.

U BiH, ostale glavne grupe komunikacijskih multiplikatora sa kojima će DEI nastaviti raditi i surađivati su sljedeće:

- Mediji
- Poslovna zajednica
- Sindikati
- NVO-i/interesne grupe
- Lokalna udruženja, društva i grupe
- Akademski obrazovane osobe i nastavnici
- Info-centri
- Biblioteke i ostale informativne ustanove

U radu s ovim multiplikatorima, DEI će utvrditi potrebe svake grupe i potrebe njenih članica (ciljne grupe koje ovise o njima zbog potrebnih informacija) i osigurati im neophodni materijal, kako bi provele svoju multiplikatorsku ulogu. Tako, naprimjer, u radu s univerzitetima i nastavnicima, DEI će osmisлити sadržaj i format komuniciranja i informiranja, prije svega za nastavnike, a zatim i za učenike i studente.

Određene ciljne grupe pojavljuju se kao grupe na koje treba obratiti posebnu pažnju u ovoj fazi. Razvoj i širenje nevladinog sektora u BiH zahtijeva podršku, jer je utjecajan u svojim različitim sferama aktivnosti. DEI je već intezivno radila sa predstavnicima vodećih medija u BiH, posebno sa medijima masovne komunikacije, i nastaviti će. Ovo je sigurno najbolje sredstvo za animiranje najšire moguće publike na prostoru cijele države.

DEI će se angažirati na bliskoj suradnji s akademskom zajednicom, unutar koje su neki njeni članovi vrlo angažovani po pitanju evropskih integracija, i zbog toga moraju biti redovno informirani, kako bi njihove intervencije bile dobro formulirane i doprinosile raspravi o pristupanju u EU na državnom nivou.

3.3 Cijelo BiH društvo

DEI će nastojati da komunicira sa što više građana Bosne i Hercegovine putem rada sa multiplikatorskim partnerima i komunikacijskim akterima, ali će se kratkoročno i srednjoročno usredsrijediti na komuniciranje sa nekim od ključnih aktera šire društvene zajednice.

Mladi ljudi, u školi, u daljem obrazovanju, zaposleni ili nezaposleni, prioritetna su ciljna grupa, jer se očekuju da će dobiti najviše od procesa pristupanja i stoga mogu dati najviše doprinosa.

Nedavna istraživanja u BiH sugeriraju da mladi ljudi, na osnovu boljeg poznavanja stvarnog stanja, žele više učestvovati u raspravama o budućnosti svoje zemlje. Ispitivanjem javnog mnijenja među mladim ljudima, provedenim u julu 2008. godine, zaključeno je da su "mladi u Bosni i Hercegovini veoma zainteresirani da se uključe u proces donošenja odluka, ali samo pod uvjetom da budu adekvatno informirani", što je vrlo pozitivno i mora biti poticano.

Teoretski, mladi ljudi su najlakša ciljna grupa. Školska djeca su dobra publika, a studenti su, prirodno, oni koji traže informacije. Nezaposleni i niskokvalifikovani mladi ljudi su dvije najteže ciljne grupe tako da posebni komunikacijski naponi moraju biti usmjereni u njihovom pravcu.

Komunikacijski program će biti proširen na grupu **ljudi koji nemaju izgrađen stav po pitanju evropskih integracija**, i na one – koji iz bilo kojeg razloga – **imaju slabiji pristup informacijama nego drugi**. Sljedeće grupe koje će biti istražene i elaborirane tokom programa informisanja, su:

- Poljoprivredna zajednica – posebno sitni poljoprivrednici;
- Ruralno stanovništvo;
- Oni koji su manje informirani i vjerovatno manje motivirani pristupanjem EU (uključujući penzionere, domaćice/domaćine, nezaposlene, i slično).

Iako je nivo **euroskepticizma** još uvijek nizak u BiH, Direkcija za evropske integracije će pomno pratiti bilo kakve znakove skepticizma ili negativizma. Bez obzira na to što je gotovo nemoguće uvjeriti posvećene „anti-evropljane“ u koristi pristupanja Evropskoj uniji, vrlo je važno odgovoriti na nedostatak znanja i odstraniti sumnje u ranoj fazi pojave euroskepticizma.

**KOMUNIKACIJSKA PITANJA,
TEME I PORUKE**

4. Komunikacijska pitanja, teme i poruke

4.1 Principi "Komunikacijske strategije o proširenju" Evropske komisije

Najvažnija komunikacijska pitanja, teme i poruke definirani su "Komunikacijskom strategijom o proširenju" Evropske komisije:

- Unaprijediti znanje javnosti i razumijevanje Evropske unije;
- Objasniti implikacije pristupa svake države;
- Objasniti vezu između toka priprema za članstvo i napretka pregovora.

Prvi zadatak ostaje da se podigne nivo informisanosti o EU i aspiracijama BiH u vezi s pristupanjem Evropskoj uniji. Nivo znanja i informisanosti o procesu pristupanja je i dalje nizak bez obzira što se javna rasprava i debate odvijaju širom Bosne i Hercegovine.

4.2 Ključna pitanja i poruke za sve ciljne grupe u BiH

Direkcija za evropske integracije će aktivno raditi na angažovanju organa vlasti, političkih predstavnika i drugih partnera koji su akteri komunikacijskog procesa. Neizbježno, ovo podrazumijeva sudjelovanje u dijalogu s ciljnom grupom - multiplikatorima, kako bi se osiguralo da budu informirani o Strategiji integriranja BiH u EU i trenutnom napretku u procesu pristupanja Evropskoj uniji.

U svakom slučaju, glavna poruka će biti da pristupanje EU nije vertikalni proces, koji se može poduzeti stavljajući u uski sektor Vlade/Parlamentarna skupština/BiH društvo, već je sveobuhvatan, horizontalan i eventualno utječe na svako područje djelovanja.

Osnovne poruke/teme koje će biti elaborirane i razvijene kako program za informisanje bude napredovao, zajedno sa tematskim tačkama, a koje će se tokom procesa informisanja i pristupanja pojavljivati su slijedeće:

- *EU je otvorila svoja vrata Bosni i Hercegovini² – ukoliko stanovništvo BiH izabere da uđe, jer je to njihov izbor koji moraju učiniti;*
- *Sa potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, učinili smo važan korak u tom pravcu;*
- *SSP predstavlja izazov za BiH. Pristupanje Evropskoj uniji nije jednostran proces; mi moramo uraditi svoj dio i težak posao koji mora odgovoriti na zahtjeve;*
- *Evropska unija će također uraditi svoj dio, kako bi pomogla BiH da se integriira;*
- *EU je najveći donator Bosni i Hercegovini i naš glavni partner u oblikovanju budućnosti BiH;*
- *Mi u BiH određujemo tok integracije u EU: što brže provodimo reforme, brže ćemo se integrirati;*
- *Pristupanje EU je inkluzivan proces – svako je uključen i svako ima svoju šansu. Svi smo kreatori vlastitih mogućnosti.*

One će biti naglašene u govorima i prezentacijama, ugrađene u promotivne materijale i emitirane u medijskim nastupima. U centru ove kratke liste poruka/tema, nalazi se esencijalni zahtjev za DEI i partnere da stimuliraju raspravu o pristupanju BiH Evropskoj uniji i zatim da dostave jasne i tačne informacije o tome šta Vijeće ministara BiH čini, kakav je napredak postignut, kakve troškove to uključuje, koje su krajnje koristi i sve ostale implikacije procesa pristupanja EU.

² Na Solunskom samitu u junu 2003. godine

Također, stanovništvo BiH ima potrebu da bude informisano i educirano o normama EU i standardima ponašanja u svim područjima, bez obzira na godine, spol, religiju, nacionalnu pripadnost ili obrazovno/socijalno porijeklo.

Što se tiče mladih ljudi kao budućih "Evropljana", oni bi trebali biti podsticani da traže informacije o EU, njenim državama članicama, šta će članstvo značiti za BiH i njih. U tom pogledu, oni su i multiplikatori koji su aktivni u različitim društvenim grupama (porodica, prijatelji, škola i društvo općenito).

METODE I SREDSTVA

5. Metode i sredstva (alati/kanali/aktivnosti)

Osnovna metodologija koja je utvrđena u ovoj Strategiji ovisi o efektivnoj mobilizaciji i upotrebi multiplikatora mišljenja i mobilizatora na proširivanju rasprave o pristupanju EU i pomaže informisanju javnosti o Evropskoj uniji.

Direkcija za evropske integracije će primijeniti sve komunikacijske metode, kako bi postigala ciljeve i direktno komunicirala sa širom društvenom zajednicom.

Koristit će klasične neposredne aktivnosti odnosa s javnošću i događaje, rad s elektronskim i štampanim medijima, elektronsku komunikaciju i internet, itd.

5.1 Komuniciranje unutar Vijeća ministara BiH

Putem niza slijedećih aktivnosti, DEI će raditi kako bi osigurala tačno i pravovremeno informisanje Vijeća ministara BiH i institucija na državnom nivou u cilju njihovog učestvovanja u komunikacijskom procesu:

- Razvoj mreže komunikacijskih korespondenata u ministarstvima i institucijama na redovnim neposrednim sastancima, kako bi se raspravljalo o napretku, utvrdili izazovi i planirale buduće aktivnosti;
- U saradnji sa Delegacijom Evropske komisije u BiH i drugim akterima utvrditi medijske izazove i teme koje proces pristupanja u EU nosi;
- Unapređivanje i poboljšavanje e-komunikacije između ministarstava Vijeća ministara BiH i ostalih institucija BiH, kako bi svi korespondenti jednostavno i brzo komunicirali putem elektronske pošte. Dugoročno se planira uspostava intranet-stranice zasnovane na internet-stranici Direkcije za evropske integracije i Vijeća ministara BiH;
- Formiranje tima stručnih govornika, koji su kvalificirani i voljni održavati prezentacije iz svojih područja stručnosti, a prema drugim multiplikatorima i ciljnim grupama;
- Obuka svih uključenih, naprimjer, komunikacijskih korespondenata i stručnih govornika, kako bi optimalno izvodili svoje aktivnosti.

Također, Direkcija za evropske integracije i Vijeće ministara BiH će, dugoročno, razviti kontakte i koordinaciju rada sa svojim partnerima na nižim nivoima vlasti.

DEI će nastaviti raditi na unaprijeđivanju svoje vlastite interne komunikacije, kako provedbom svojih tehničkih aktivnosti putem tačnog i pravovremenog informisanja, tako i osiguranjem da vanjska slika prema javnosti bude kredibilna i odiše povjerenjem. Zbog toga će se raditi na utvrđivanju odredbi putem kojih će zaposleni imati *“jedinствен pristup prema obavezama koje trebaju biti ispunjene”* kako bi Direkcija bila pravilno prepoznata i respektirana za posao koji čini. Kao dio ovog procesa, sačiniti će se komunikacijski priručnik koji bi omogućio službenicima DEI-a i ostalim kolegama uključenim u komuniciranje o EU i procesu pristupanja BiH Evropskoj uniji da rade mnogo uspješnije i efikasnije u ovoj oblasti.

5.2 Komuniciranje sa političkim predstavnicima

Politički predstavnici su prioritetna ciljna grupa, zbog njihovog moćnog multiplikatorskog statusa. DEI će uz podršku Vijeća ministara BiH učiniti konkretne napore na angažiranju članova Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, a u saradnji sa Zajedničkom komisijom za evropske integracije, što podrazumijeva stalan prenos informacija o procesu pristupanja BiH Evropskoj uniji prema široj BiH javnosti.

Isti pristup bit će prihvaćen sa političkim predstavnicima na entiteskom nivou.

Komunikacija će biti osmišljena tako da, sa postojećim sredstvima, zadovolji potrebe predstavnika Parlamentarne skupštine BiH. Naglasak će se staviti na neposrednu komunikaciju. DEI će istražiti druge komunikacijske mogućnosti, kako bi se osiguralo da ova ciljna grupa primi informacije i komunikacijske materijale, uključujući publikacije, audiovizualni materijal, itd.

5.3 Komuniciranje sa cjelokupnom javnosti BiH

DEI će u komunikaciji sa ciljnim grupama primjenjivati tzv. "servisni" komunikacijski pristup, koji je uspostavljen strateškim dokumentom pod nazivom: „Program informiranja javnosti o procesu evropskih integracija“, i koji je uspješno implementiran tokom prethodne dvije godine. Ukratko, to znači:

- Suradnja na produkciji TV debata i programa o procesu evropskih integracija i pitanjima koja se odnose na EU;
- Suradnja na produkciji sedmičnih TV programa o pitanjima EU;
- Priprema i štampanje publikacija (poput EURO PULS-a, brošure, poster, itd.);
- Odnosi s medijima (konferencije za štampu, novinarski „brunchevi“, itd.);
- Internet;
- Okrugli stolovi u lokalnim zajednicama širom BiH (u suradnji sa partnerima, kao što su Delegacija Evropske komisije u BiH i države članice EU, NVO-i i lokalni organi vlasti);
- Seminari i konferencije;
- Rad sa NVO-ima;
- Info-centri;
- Događaji (posebno sedmica EU u maju).

5.4 Implementacijski akcioni plan

Metodologija i ostali elementi Komunikacijske strategije su detaljno elaborirani Akcionim planom, koji će definirati način implementacije Strategije.

Ovaj Akcioni plan, osmišljen je kao trajan dokument koji će se razvijati i adaptirati kako program informisanja bude napredovao.

Akcioni plan će pružiti jasne smjernice i njime će biti uspostavljene ključne komponente za uspješnu implementaciju Strategije, uključujući neophodna sredstva za provedbu samoprocjene i evaluiranje napretka u provođenju informiranja javnosti u procesu priključenja EU.

VREMENSKI OKVIR

6. Vremenski okvir

Predviđa se da će primjena Komunikacijske strategije koja je detaljno razrađena u Akcionom planu početi u 2009. godini.

Komunikacijski program će biti nastavljen, u jednoj ili drugoj formi, dok BiH ne postigne svoj cilj pridruživanja EU, kada će biti donesen novi informativni i komunikacijski program.

Zbog toga, ova Komunikacijska strategija bit će pregledavana i revidirana na redovnoj osnovi, kako bi se uzeo u obzir razvoj agende pristupanja EU – naprimjer, podnošenje zahtjeva za članstvo u EU, dobivanje statusa kandidata za članstvo u EU, screening proces, početak i zaključenje pregovora, i tako dalje. Također, redovno će biti pregledavana i revidirana, kako bi se uzele u razmatranje bilo kakve promjene u komunikacijskom okruženju, kao i drugi faktori koji utiču na stav javnog mnijenja u BiH prema Evropskoj uniji i priključenju.

SREDSTVA

7. Sredstva

Vodeću ulogu u implementaciji ove Strategije će imati Direkcija za evropske integracije putem svoje Službe za promociju evropskih integracija.

Program komunikacijskih aktivnosti, koji je opisan u ovoj Strategiji, bit će finansiran iz budžetskih sredstava Direkcije za evropske integracije BiH, iz projekata bilateralne saradnje, tehničke pomoći Evropske unije i dr.

ZAKLJUČAK

8. Zaključak

Direkcija za evropske integracije je putem svojih komunikacijskih aktivnosti uticala na podizanje nivoa svijesti javnosti o procesu pristupanja BiH EU i povezanim temama i na visok stepen podrške javnog mnijenja evropskom integracionom procesu.

Međutim, daljnji naporan posao je neophodan kako bi se osiguralo da ovaj popularni entuzijazam bude zasnovan na pravilnom razumijevanju kompleksnih i teških pitanja o procesu pristupanja EU, umjesto glasina i pogrešnih očekivanja. Esencijalno je da BiH odgovori na komunikacijske izazove koji se mogu pojaviti u nadolazećim godinama i iskoristi sve mogućnosti koje se pojave.

Ova Komunikacijska strategija osigurava plan za ostvarenje ovih ciljeva. Nakon usvajanja od strane Vijeća ministara BiH, strateški pristup koji je uspostavljen ovim dokumentom, bit će elaboriran u Akcionom planu, koji će razraditi aktivnosti i projekciju budžeta za njihovu realizaciju.

PRILOG 1
CILJNE GRUPE

Prilog 1. Ciljne grupe

A: Donosioci i provodioci odluka

- Vijeće ministara Bosne i Hercegovine
- Institucije Bosne i Hercegovine
- Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
- Administracije – državni službenici na svim nivoima
- Politički predstavnici

B: Multiplikatori mišljenja

- Delegacija Evropske komisije u Bosni i Hercegovini
- Ured Specijalnog predstavnika Evropske unije u Bosni i Hercegovini
- Članovi «EU porodice»
- Diplomatska i kulturna predstavništva država članica Evropske unije
- Mediji
- Poslovna zajednica
- NVO-i/interesne grupe
- Akademska zajednica i nastavnici
- Info centri
- Biblioteke i ostale informativne ustanove

C: Cijelo BiH društvo

- Građani Bosne i Hercegovine
- Mladi ljudi
  - Studenti
  - Učenici osnovnih i srednjih škola
  - Nezaposleni
  - Niskokvalifikovani
- Ljudi koji nemaju izgrađen stav o procesu evropskih integracija
- Ljudi koji imaju slabiji pristup informacijama
  - penzioneri
  - domaćice/domaćini
  - Nezaposleni
- Poljoprivredna zajednica – posebno sitni poljoprivrednici
- Ruralno stanovništvo

PRILOG 2
AKTIVNOSTI I RADNA SREDSTVA

Prilog 2. Aktivnosti i radna sredstva

A	Ciljna grupa	Aktivnosti i radna sredstva
DONOSIOCI I PROVODIOCI ODLUKA	<i>Vijeće ministara BiH</i>	<i>Radni i koordinacijski sastanci, konferencije, publikacije, javni događaji, TV i radijski programi, internet stranica www.dei.gov.ba.</i>
	<i>Institucije Bosne i Hercegovine</i>	<i>Konferencije, seminari, prezentacije, radni i koordinacijski sastanci, publikacije, javni događaji, TV i radijski programi, internet stranica www.dei.gov.ba.</i>
	<i>Parlamentarna Skupština BiH</i>	<i>Konferencije, prezentacije, radni i koordinacijski sastanci sa Zajedničkom komisijom za evropske integracije PS BiH, publikacije, javni događaji, TV i radijski programi, internet stranica www.dei.gov.ba.</i>
	<i>Administracije – državni službenici na svim nivoima</i>	<i>Konferencije, seminari, radionice, prezentacije, radni i koordinacijski sastanci, publikacije, javni događaji, TV i radijski programi, internet stranica www.dei.gov.ba, uspostaviti mrežu koordinacije korespondenata, uspostavljanje intraneta zasnovanog na internetu.</i>
	<i>Politički predstavnici</i>	<i>Konferencije, seminari, prezentacije, radni i koordinacijski sastanci, publikacije, javni događaji, TV i radijski programi, internet stranica www.dei.gov.ba.</i>

B MULTIPLIKATORI MIŠLJENJA	<i>Delegacija Evropske komisije u BiH</i>	<i>Suradnja u organizovanju promotivnih događaja (npr. 9. maj Dan Evrope), prezentacije, seminari, konferencije, publikacije, koordinacijski sastanci, komunikacijska radna grupa, internet stranica www.dei.gov.ba, TV i radijski programi, novinski članci, DEI glasnik na engleskom jeziku.</i>
	<i>Ured Specijalnog predstavnika EU u Bosni i Hercegovini</i>	<i>Suradnja u organizovanju promotivnih događaja, prezentacije, seminari, konferencije, publikacije, koordinacijski sastanci, komunikacijska radna grupa, internet stranica www.dei.gov.ba, TV i radijski programi, novinski članci, DEI glasnik na engleskom jeziku.</i>
	<i>Članovi "EU porodice"</i>	<i>Suradnja u organizovanju promotivnih događaja, prezentacije, seminari, konferencije, publikacije, koordinacijski sastanci, internet stranica www.dei.gov.ba, TV i radijski programi, novinski članci, DEI glasnik na engleskom jeziku.</i>
	<i>Diplomatska i kulturna predstavništva država članica EU</i>	<i>Suradnja u organizovanju promotivnih kulturnih i društvenih događaja, prezentacije, seminari, konferencije, publikacije, koordinacijski sastanci, internet stranica www.dei.gov.ba, TV i radijski programi, novinski članci, DEI glasnik na engleskom jeziku.</i>
	<i>Mediji</i>	<i>Prezentacije, seminari, konferencije, publikacije, internet stranica www.dei.gov.ba, suradnja u izradi TV i radijskih ciljanih programa, suradnja pri objavljivanju tematskih novinskih članaka; razvoj tima "EU novinara", novinarski "brunch-evi", javni događaji, pravovremeno informiranje novinara (npr. saopćenja za javnost), omogućavanje/koordiniranje posjeta EU odredištima, novinarske info-tačke (služba glasnogovornika), učestvovanje novinara u izradi DEI biltena "Europuls", uspostava medijske baze podataka.</i>

	Poslovna zajednica	Prezentacije, seminari, okrugli stolovi, publikacije, internet stranica www.dei.gov.ba , tematski TV i radijski programi, tematski novinski članci, suradnja sa poslovnim udruženjima i medijima, izdavanje informativnih letaka o relevantnim poslovnim EU temama, suradnja sa regionalnim razvojnim agencijama.
	NVO-i / interesne grupe	Organizovanje zajedničkih događaja (prezentacije, okrugli stolovi, obuke, seminari), publikacije, internet stranica www.dei.gov.ba , TV i radijski programi, novinski članci.
	Akadska zajednica i nastavnici	Prezentacije, seminari, predavanja, uspostava akademske baze podataka, publikacije, izrada i distribucija obrazovnih materijala o EU pitanjima, internet stranica www.dei.gov.ba , TV i radijski programi, novinski članci.
	Info centri	Prezentacije, publikacije, EU "dostupne" informativne police, osigurati odabranu EU literaturu, DVD-eve i sl., internet stranica www.dei.gov.ba
	Biblioteke i ostale informativne ustanove	Prezentacije, publikacije, internet stranica www.dei.gov.ba , osigurati i distribuirati odabranu EU literaturu, DVD-eve i sl.
C	Građani Bosne i Hercegovine	Publikacije, internet stranica www.dei.gov.ba , TV i radijski programi, novinski članci.
	Mladi ljudi:	
	Studenti	Predavanja i konferencije, distribucija promotivnog i obrazovnog materijala, publikacije, internet stranica www.dei.gov.ba , TV i radijski programi, novinski članci.

CIJELO BIH DRUŠTVO	Učenici osnovnih i srednjih škola	<i>Informiranje i obrazovanje mladih kroz aktivnosti medija kao što su Forum mladih sa Parlamentarnom skupštinom i kviz "Kako u Evropu," konkursi za najbolji esej/priču/projekat, izrada i distribucija knjiga šaljivog sadržaja, karti/mapa, organizovanje takmičenja u umjetnosti, internet stranica www.dei.gov.ba, TV i radijski programi.</i>
	Nezaposleni	<i>Publikacije, internet stranica www.dei.gov.ba, TV i radijski programi, novinski članci.</i>
	Niskokvalifikovani	<i>Publikacije, internet stranica www.dei.gov.ba, TV i radijski programi, novinski članci.</i>
	Ljudi koji nemaju izgrađen stav o procesu evropskih integracija	<i>Publikacije, internet stranica www.dei.gov.ba, TV i radijski programi, novinski članci, javni promotivni kulturni i društveni događaji.</i>
	Ljudi koji imaju slabiji pristup informacijama:	
	Penzioneri	<i>Publikacije, internet stranica www.dei.gov.ba, TV i radijski programi, novinski članci, javni promotivni kulturni i društveni događaji.</i>
	Domaćice/domaćini	<i>Publikacije, internet stranica www.dei.gov.ba, TV i radijski programi, novinski članci, javni promotivni kulturni i društveni događaji.</i>
	Nezaposleni	<i>Publikacije, internet stranica www.dei.gov.ba, TV i radijski programi, novinski članci, javni promotivni kulturni i društveni događaji.</i>
	Poljoprivredna zajednica – posebno sitni poljoprivrednici	<i>Tematske publikacije i prilozi u novinama, tematski TV i radijski programi, prezentacije, seminari, internet stranica www.dei.gov.ba, promotivni društveni događaji.</i>
	Ruralno stanovništvo	<i>Publikacije i prilozi u novinama, TV i radijski programi (naročito na lokalnim stanicama), prezentacije, seminari, internet stranica www.dei.gov.ba, promotivni društveni i kulturni događaji.</i>

